

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında Yer Alan Metin Altı Soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Analizi

Analysis of the Subtext Questions in the 9th Class Turkish Language And Literature Textbook According to the Updated Bloom Taxonomy

Seyfullah YILDIRIM*
Suna ÖZCAN**

Öz:

Eğitim ve öğretim hayatının aşamaları ve içerikleri devletlerin resmi organları tarafından temsil edilen politikalara göre hazırlanan programlar çerçevesinde uygulanmaktadır. Belirlenen bu politikalar ve eğitim-öğretimle ilgili uygulamalar milli eğitim sisteminin temelini oluşturmaktadır. Dünyada uygulanan eğitim sistemleri süreç içerisinde uygulamalardan yola çıkarak beklentilere göre değişmekte ve gelişmektedir. Bu doğrultuda Türk eğitim sisteminde de davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı eğitim yaklaşımına geçilmiştir. Türk dili ve kültürünün gelecek nesillere aktarılması hem korunması hem de sürekliliğinin sağlanması noktasında Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin ayrı bir önemi vardır. Bu araştırmanın amacı 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabında yer alan metin altı soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analiz edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda ders kitabındaki 9 üniteye yer alan okuma metinlerine yönelik hazırlanan metin altı soruları Yenilenmiş Bloom Taksonomisi dikkate alınarak kategorilendirilmiştir. Kategorilerden hareketle elde edilen bulgulara göre metin altı soruları Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin ağırlıklı olarak hatırlama, anlama ve uygulama basamağına denk geldiği belirlenmiştir. Buna göre hatırlama düzeyindeki soru oranı %22,98; anlama düzeyinde soru oranı %22,58; uygulama

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, seyfiyildirim@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4543-6524

** Dr., ozcan12suna@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9461-5732

düzeyindeki soru oranı 16,53; çözümlene düzeyindeki soru oranı 20,16; değerlendirme düzeyindeki soru oranı %17,34; yaratma düzeyindeki soru oranı ise %0,40'tır. Bu durum 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre ağırlıklı olarak temel bilişsel düzeydedir.

Anahtar sözcükler: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Soru Sorma

Abstarct:

The stages of educational life and their content are implemented within the framework of programs prepared in accordance with the policies represented by the official bodies of the states. These determined policies and practices related to education and training are the basis of the national education system. The education systems applied in the world change and develop according to expectations based on the practices in the process. In this direction, the behaviorist approach to constructivist education has been changed in the Turkish education system. In order to ensure both the preservation and continuity of the Turkish language and culture by transferring it to future generations, Turkish Language and Literature courses have a separate importance. The aim of this research is to analyze the sub-text questions in the 9th grade Turkish Language and Literature textbook according to the Revised Bloom Taxonomy. For this purpose, the sub-text questions prepared for the reading texts in the 9 units of the textbook were categorized by considering the Revised Bloom Taxonomy. According to the findings obtained from the categories, it was determined that the sub-text questions corresponded to the remembering, understanding and application steps of the Revised Bloom Taxonomy. Accordingly, the rate of questions at the recall level was 22.98%; the rate of questions at the level of understanding is 22.58%; the rate of questions at the application level was 16.53; the rate of questions at the analysis level was 20.16; the rate of questions at the evaluation level was 17.34%; The rate of questions at the creation level is 0.40%. This situation is mainly at the basic cognitive level according to the Revised Bloom Taxonomy of the sub-text questions in the 9th Grade Turkish Language and Literature Textbook.

Keywords: Revised Bloom's Tachonomy, Teaching of Turkish Language and Literature, Asking Questions

Giriş

Eğitim – öğretim sürecinin şekillenmesinde rol alan ana unsur devletlerin eğitim politikaları doğrultusunda hazırlanan programlardır. Bu eğitim-öğretim programları çerçevesinde millî eğitim sistemleri şekillenmektedir (Demirel 2011). Günümüzde insana atfedilen değer eğitim sistemlerinin yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir (Koç, Demirel 2004). Bu doğrultuda Türk eğitim sisteminde de davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı eğitim yaklaşımına geçilmiştir. Yapılandırmacı eğitim sistemine geçilmesi ile birlikte öğreten merkezli yaklaşımın yerini öğrenen merkezli yaklaşım almıştır. Böylece günümüzde bilginin yerini ağırlıklı olarak beceri almasından dolayı beceri ağırlıklı öğretimler programlara hâkim olamaya başlamıştır. Bu durum ile birlikte üst düzey düşünme becerileri arasında yer alan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, üstbilişsel düşünme, problem çözüme gibi becerilerin öğretimine ağırlık verilmeye başlanmıştır (MEB, 2019). Öğretim programlarının temel unsurları hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme öğeleridir. Programların tümü genel bir çerçevede bu sistem döngüsünün istikrarlı ve amaca uygun şekilde işlemesine ihtiyaç duymaktadır. Bu öğelerin her biri bir diğerini etkilemekte ve işbirliği içerisinde eğitimin gelişmesini sağlamaktadırlar. Eğitimde ürünün ortaya çıkmasını sağlayan bu döngüdür (Demirel 2011). Bu öğeler arasında yer alan ölçme-değerlendirme eğitimin olmazsa olmazı, en önemli sacayaklarından biridir. Çünkü ölçme değerlendirme ile öğrencinin hazır bulunuşluğu, öğretimin ne kadarının etkili olduğu, öğrenci ihtiyaçlarının karşılanma durumu, beklenen ürüne ve sürece olan etkisinin belirlenmesi noktasında önemli bir yere sahiptir. Belirtilen hususlar ve programların geliştirilmesine duyulan ihtiyaçlar 20.yüzyılın ortalarında taksonomilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu taksonomiler her ne kadar birçok eleştirinin odağı olsa da günümüzde de eğitim programlarının, eğitim-öğretim süreçlerinin yapılandırılmasında baş ucu aracı görevini yerine getirmektedir (Bümen 2006). Yenilenmiş Bloom Taksonomisi de belirtilen taksonomiler arasında yer almakta, hatta günümüzde öğretmen ve öğrenci sorularının da analizinde yararlanılan bir taksonomi olma özelliğini göstermektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi “hatırlama”, “anlama”, “kavrama”, “çözümleme”, “değerlendirme” ve “yaratma” basamaklarından oluşmaktadır. Bu basamakların en altı olan “anlama” basamağında temel bilgiler, ezberler, tek doğru cevabı olan soruları karşılarken “yaratma” basamağı en üst düzeydeki basamak olup üst düzey düşünme becerileri arasında yer alan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, üstbilişsel düşünme gibi becerilere hitap eden basamaktır (Saraç Kuzu 2013).

Eğitimde en sık kullanılan öğretim materyalleri arasında basılı kitaplar yer almaktadır. Bu basılı kitapların niteliği içerdikleri soruların nitelikleri ile doğru orantılıdır. Çünkü öğretim sürecinin temel özellikleri arasında yer alan hedef, içerik, süreç, ürünün kriterlerini belirleyen sorulardır. Sorular vasıtası ile öğrencinin eksikleri belirlenir, öğretimin ihtiyacı karşılama durumu ortaya konulur. Sorular vasıtası ile üst düzey düşünme becerilerinin gelişimi sağlanabilir (Sönmez, Koç, Çiftçi 2013; Baysen, 2006; Karakuş, Özcan 2019). Türk eğitim sisteminde kullanılan dil Türkçe, toplumun temel yapısını oluşturan Türkçedir. Türkçe bütün diğer derslerin temel iletişim aracıdır. Türkçenin eğitim sistemindeki önemi dikkate alındığında gerek ana dili olmasında gerekse düşünceleri, akademik başarıları, üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirci özellikte olmasından dolayı ders materyallerinin de niteliğine dikkat edilmesi

oldukça önemli bir husustur (Sallabaş, Özcan 2020). Eğitimdeki ihtiyacı belirlemek, öğrencilerinin başarılarını daha ileriye taşımak adına hazırlanan ders kitaplarından 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan metin altı soruların öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini karşılama durumu bu araştırmanın çıkış noktası olmuştur. Çünkü üst düzey düşünme becerilerini ortaya çıkaran, bunların gelişimine yönelik sorgulayıcı bir yapı ortaya koyan sorular öğrencilerin aynı zamanda ana dillerinin gelişiminde önemlidir. Bu nedenle 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabında yer alan okuma metinlerinin altında yer alan metin altı soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analiz edilmesine karar verilmiştir. Belirlenen amaç doğrultusunda şu probleme yanıt aranmıştır:

9. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan okuma metinlerine yönelik metin altı soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın amacı ve problem durumu dikkate alınarak elde edilen verilerin analizine yönelik nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan durum çalışmasının yapılmasına karar verilmiştir. Durum çalışmalarının temel amacı birbirine bağlı olan sistem, program vb. yapıların derinlemesine analiz edilip elde edilen bulguların betimlenmesidir (Yıldırım, Şimşek 2008). Bu çalışmada temelde 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan metin altı soruları merak edilmiş ve bu doğrultuda derinlemesine araştırma yapılmasına karar verilip bu soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin bilişsel alanına göre hangi düzeyde olduğu belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla nitel araştırma desenlerinden bütüncül tek durum deseni tercih edilmiştir. Araştırmada tek durum olarak 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan metin altı soruların YBT'ye göre dağılım durumudur. Farklı analiz birimleri de bu duruma bağlı olarak tercih edilmediğinden dolayı bütüncül olduğu ifade edilebilir.

Araştırma Nesnesi ve Veri Toplama Aracı

Araştırmada 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı (Akyol, Karacan Sonduk, Taşkapı 2019) araştırma nesnesi olarak analiz edilmiştir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi verilerin değerlendirilmesinde ölçüt aracı olarak kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: 1. Ünite'deki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

1.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
EDEBİYAT	Edebiyat	3	2			1	
	Edebiyat ve Bilim	1	3	2			
	Edebiyatın Güzel Sanatlar Arasındaki Yeri	2	2			1	
	Metin	4	2				

Tablo 1'de Edebiyat Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Edebiyat metnine yönelik soruların 3'ü hatırlama, 2'si anlama ve 1'i değerlendirme basamağında yer almaktadır. Edebiyat ve Bilim metninde 1'i hatırlama, 3'ü anlama, 2'si uygulama basamağında yer almaktadır. Edebiyatın Güzel Sanatlar Arasındaki Yeri metninde 2'si hatırlama, 2'si anlama, 1'i değerlendirme basamağında yer almaktadır. Metin isimli metinde 4'ü hatırlama, 2'si anlama basamağında soru yer almaktadır.

Tablo 2: 2. Ünite'deki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

2.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
HİKÂYE	Garaz	1	1	1	3	2	
	Sicim			1			
	Hişt Hişt!	1	1	2	1	1	
	Beyaz Alın			1			

Tablo 2’de Hikâye Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Garaz metnine yönelik soruların 1’i hatırlama, 1’i anlama ve 1’i uygulama 3’ü çözümlenme 2’si değerlendirme basamağında yer almaktadır. Sicim metninde bir soru sorulmuş ve bu soru da uygulama basamağında yer almaktadır. Hişt, Hişt! metninde 1’i hatırlama, 1’i anlama, 2’si uygulama, 3’ü çözümlenme 2’si değerlendirme basamağında yer almaktadır. Beyaz Alın isimli metinde var olan bir soru uygulama basamağında yer almaktadır.

Tablo 3: 3. Üniteye Yönelik Metin Alt Sorularının YBT’ye Göre Frekansları

3.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümlenme	Değerlendirme	Yaratma
ŞİİR	Yayla Dumanı	3	1	1			
	Emmoğlu	1	4	1	2	3	
	Sessiz Gemi	1	4		3	2	
	Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor	2	2	3		1	

Tablo 3’te Şiir Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Yayla Dumanı metnine yönelik soruların 3’ü hatırlama, 1’i anlama ve 1’i uygulama basamağında yer almaktadır. Emmoğlu metninde 1’i hatırlama, 4’ü anlama, 1’i uygulama 2’si çözümlenme, 3’ü değerlendirme basamağında yer almaktadır. Sessiz Gemi metninde 1’i hatırlama, 4’ü anlama, 3’ü çözümlenme, 2’si değerlendirme basamağında yer almaktadır. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor isimli metinde 2’si hatırlama, 2’si anlama 3’ü uygulama, 1’i değerlendirme basamağında soru yer almaktadır.

Tablo 4: 4. Ünitedeki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

4.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
MASAL/FABL	Hüsnü Yusuf Şehzade	1	2	1	2	1	
	Şehzade ile Gulyabani	1	1	3	4	1	
	Harnâme	1	3	2	1	3	1
	Aslan ile Fare	1	3	1	1		

Tablo 4'te Masal/Fabl Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Hüsnü Yusuf Şehzade metnine yönelik soruların 1'i hatırlama, 2'si anlama ve 1'i uygulama 2'si çözümleme, 1'i değerlendirme basamağında yer almaktadır. Şehzade ile Gulyabani metninde 1'i hatırlama, 1'i anlama, 3'ü uygulama 4'ü çözümleme, 1'i değerlendirme basamağında yer almaktadır. Harnâme metninde 1'i hatırlama, 3'ü anlama, 2'si uygulama, 1'i çözümleme, 3'ü değerlendirme, 1'i yaratma basamağında yer almaktadır. Aslan ile Fare isimli metinde 1'i hatırlama, 3'ü anlama 3'ü uygulama, 1' uygulama, 3'ü çözümleme basamağında soru yer almaktadır.

Tablo 5: 5. Ünitedeki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

5.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
ROMAN	Küçük Ağa	1	3	2	4	6	
	Kuyucaklı Yusuf	2	3	2	3		
	Don Kişot			1			

Tablo 5'te Roman Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Küçük Ağa metnine yönelik soruların 1'i hatırlama, 3'ü anlama ve 2'si uygulama, 4'ü çözümleme,

6'sı değerlendirme basamağında yer almaktadır. Kuyucaklı Yusuf metninde 2'si hatırlama, 3'ü anlama, 2'si uygulama 3'ü çözümlenme basamağında yer almaktadır. Don Kişot metninde 1 uygulama basamağına yönelik soruya yer verilmiştir.

Tablo 6: 6. Ünite'deki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

6.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümlenme	Değerlendirme	Yaratma
TİYATRO	Genç Osman	5	3	1	1	3	
	Ah Şu Gençler	2	1	3	4	1	
	Satılık Ev	4	1	1	1	2	

Tablo 6'da Tiyatro Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Genç Osman metnine yönelik soruların 5'i hatırlama, 3'ü anlama ve 1'i uygulama, 1'i çözümlenme, 3'ü değerlendirme basamağında yer almaktadır. Ah Şu Gençler metninde 2'si hatırlama, 1'i anlama, 3'ü uygulama 4'ü çözümlenme, 1'i değerlendirme basamağında yer almaktadır. Satılık Ev metninde 4'ü hatırlama, 1'i anlama, 1'i uygulama, 1'i çözümlenme, 2'si değerlendirme basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir.

Tablo 7: 7. Ünite'deki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

7.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümlenme	Değerlendirme	Yaratma
BİYOGRAFİ/ OTOBİYOGRAFİ	Orhan Veli	4	2		4	1	
	Çocukluk	2	1	1	1	1	
	Bakî	2	1	1	1		

Tablo 7'de Biyografi/otobiyografi Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Orhan Veli metnine yönelik soruların 4'ü hatırlama, 2'si anlama, 4'ü çözümlenme, 1'i

değerlendirme basamağında yer almaktadır. Çocukluk metninde 2'si hatırlama, 1'i anlama, 1'i uygulama, 1'i çözümlleme, 1'i değerlendirme basamağında yer almaktadır. Bakî metninde 2'si hatırlama, 1'i anlama, 1'i uygulama, 1'i çözümlleme basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir.

Tablo 8: 8. Ünitedeki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

8.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümlleme	Değerlendirme	Yaratma
MEKTUP/E-POSTA	Pınar Kür'den Attila İlhan'a	1	1	2	3	3	
	Tanpınar'ın Mektupları	2			2	2	
	E-Posta-1(Kişisel e-posta)				1	3	
	E-Posta-2 (Kurumsal e-posta)	1	3	2			
	Şikâyetnâme	2	1	1	2		
	Feride Hanım'a	2	1	1			
	Babaya Mektup				1		

Tablo 8'de Mektup/E-Posta Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Pınar Kür'den Attila İlhan'a metnine yönelik soruların 1'i hatırlama, 1'i anlama ve 2'si uygulama, 3'ü çözümlleme, 3'ü değerlendirme basamağında yer almaktadır. Tanpınar'ın Mektupları metninde 2'si hatırlama, 2'si çözümlleme, 2'si değerlendirme basamağında yer almaktadır. E-Posta-1 (Kişisel e-posta) metninde 1'i çözümlleme, 4'ü değerlendirme basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir. E-Posta-2 (Kurumsal e-posta) metninde 1'i hatırlama, 3'ü anlama, 2'si uygulama basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir. Şikâyetnâme metninde 2'si hatırlama, 1'i anlama, 1'i uygulama, 2'si çözümlleme basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir. Feride Hanım'a metninde 2'si hatırlama, 1'i anlama, 1'i uygulama basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir. Babaya Mektup metninde 1 çözümlleme basamağına yönelik soruya yer verilmiştir.

Tablo 9: 9. Ünite'deki Metinlere Yönelik Metin Alt Sorularının YBT'ye Göre Frekansları

9.Ünite	Metin	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
GÜNLÜK/BLOG	Günce	3	1	2	2	3	
	Ahmet Haşim		1	1	3	2	
	3 Nisan 2016 Ayaş	1	2	2	1	1	
	Ali, Babası ve Kırk Haramiler	2	1		1	2	

Tablo 9'da Günlük/ Blog Ünitesinde yer alan metinlerin metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre frekans bilgileri verilmiştir. Buna göre Günce metnine yönelik soruların 3'ü hatırlama, 1'i anlama, 2'si uygulama, 2'si çözümleme, 3'ü değerlendirme basamağında yer almaktadır. Ahmet Haşim metninde 1'i anlama, 1'i uygulama 3'ü çözümleme, 2'si değerlendirme basamağında yer almaktadır. 3 Nisan 2016 Ayaş metninde 1'i hatırlama, 2'si anlama, 2'si uygulama, 1'i çözümleme, 1'i değerlendirme basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir. Ali, Babası ve Kırk Haramiler metninde 2'si hatırlama, 1'i çözümleme, 1'i çözümleme, 2'si değerlendirme basamağına yönelik sorulara yer verilmiştir.

Tablo 10. Ünite Bazlı Soru Dağılımı

Ünite	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
EDEBİYAT	10	9	2	0	2	0
HİKÂYE	2	2	5	4	3	0
ŞİİR	7	11	5	5	6	0
MASAL/FABL	4	9	7	8	5	1
ROMAN	3	6	5	7	6	0
TİYATRO	11	5	5	6	6	0
BİYOGRAF/ OTOBİYOGRAF	8	4	2	6	2	0
MEKTUP/E-POSTA	6	5	5	8	8	0
GÜNLÜK/BLOG	6	5	5	7	8	0

Tablo 10 incelendiğinde “edebiyat” ünitesinde 10 hatırlama, 9 anlama, 2 uygulama, 2 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken çözümlene ve yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “hikâye” ünitesinde 2 hatırlama, 2 anlama, 5 uygulama, 4 çözümlene, 3 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “şiir” ünitesinde 7 hatırlama, 11 anlama, 5 uygulama, 4 çözümlene, 3 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “masal/fabl” ünitesinde 4 hatırlama, 9 anlama, 7 uygulama, 8 çözümlene, 5 değerlendirme ve 1 yaratma düzeyinde soru bulunmaktadır. “roman” ünitesinde 3 hatırlama, 6 anlama, 5 uygulama, 7 çözümlene, 6 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “tiyatro” ünitesinde 11 hatırlama, 5 anlama, 5 uygulama, 6 çözümlene, 6 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “biyograf/ otobiyograf” ünitesinde 8 hatırlama, 4 anlama, 2 uygulama, 6 çözümlene, 2 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “mektup/e-posta” ünitesinde 6 hatırlama, 5 anlama, 5 uygulama, 8 çözümlene, 8 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır. “günlük/ blog” ünitesinde 6 hatırlama, 5 anlama, 5 uygulama, 7 çözümlene, 8 değerlendirme düzeyinde soru bulunurken yaratma düzeyinde soru bulunmamaktadır.

Tablo 11: YBT’ye Göre Soru Sayısı ve Yüzde Dağılımları

YBT	Soru Sayısı	Yüzde %
Hatırlama	57	22,98%
Anlama	56	22,58%
Uygulama	41	16,53%
Çözümlene	50	20,16%
Değerlendirme	43	17,34%
Yaratma	1	0,40%

Tablo 11’e göre hatırlama düzeyindeki soru oranı %22,98; anlama düzeyinde soru oranı %22,58; uygulama düzeyindeki soru oranı 16,53; çözümlene düzeyindeki soru oranı 20,16; değerlendirme düzeyindeki soru oranı %17,34; yaratma düzeyindeki soru oranı ise %0,40 şeklindedir. Bu oranlar dikkate alındığında en yüksekte düşüğe doğru hatırlama, anlama, çözümlene, değerlendirme, uygulama ve en son olarak yaratma düzeyinde sıralandığı görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma Revize Bloom Taksonomisi doğrultusunda 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan metin altı soruları incelenmiştir. İnceleme sonucunda 57 hatırlama, 56 anlama, 41 uygulama, 50 çözümlenme, 43 değerlendirme, 1 yaratma düzeyinde soru bulunmaktadır. Revize Bloom Taksonomisi doğrultusunda elde edilen soru dağılımları göz önünde bulundurulduğunda ünite bazında dağılımın ortalama bir değerde olmadığı ifade edilebilir. Genel bir çerçeveden kitaptaki metin altı soruların tümü göz önünde bulundurulduğunda yaratma düzeyinde sadece bir soruya yer verildiği görülmektedir. Hatırlama, anlama, uygulama, çözümlenme, değerlendirme aşamalarına ise kitabın genelinde birbirine yakın soru sayısına yer verildiği görülmektedir. Kitabın tümü ve ünite dağılımına göre soru sayısı ve soru düzeyi dikkate alındığında rastgele bir anlayışın hâkim olduğu ve bu durumun sistemli bir hale getirilmesinin daha iyi bir öğrenme materyalinin ortaya konulmasında önemli olduğu ifade edilebilir. Daha iyi bir eğitim anlayışının hâkim olması için öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirecek soruların ön plana çıkarılması, öğrenciye soru sorulurken aynı zamanda öğrencinin de kendi kendine soru oluşturabilecek düzeye gelebilmesi için yapılandırılmaya gidilmesi nitelikli eğitimin temel gereğidir (Ökcü, Akgül, 2020). Yaratma düzeyinde sadece bir soruya yer verilmesi de aslında hedeflenen üst düzey düşünme becerilerinin harekete geçirilmesine yönelik açığın varlığını göstermektedir. Bu çalışmada söz konusu eğitim materyalinde toplamda 248 soruya yer verilmiştir. Bu soruların dağılımındaki rastgelelik uygulama esnasında öğretimin niteliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu eksikğin giderilmesi için düzenlemelerin yapılması, eğitimin temel ilkeleri ve Revize Bloom Taksonomisi dikkate alınması önemlidir. Bu araştırma sonucunda 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında yer alan metinlere yönelik toplamda 248 soruya yer verildiği ve bu soruların ağırlıklı olarak temel bilgi ve anlama düzeyinde sorulardan oluştuğu, yaratma düzeyinde sadece bir soruya yer verildiği bu nedenlerden dolayı bu ders materyalinin öğrencilerin ve günümüz ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği ifade edilebilir. Bu çalışmaya benzer yapılan çalışmalardan biri Coşar'a (2011) aittir. Coşar (2011) ilköğretim matematik ders kitabında yer alan 845 soruyu Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analiz etmiştir. Bu analiz sonucuna göre YBT'ye göre yeterli değildir. Bu durumda da YBT'sini temel almadan soruların oluşturulduğunu göstermekte ve öğrenci başarısının önünde engeller oluşturduğu ifade edilebilmektedir. Çevik (2015) 2000-2008 yıllarında 9, 10, 11. sınıflarda okutulan fizik ders kitapları ÖSS fizik sorularını YBT'ye göre analiz etmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ders kitaplarındaki soruların %87'si alt düzey; %13'ü üst düzey sorulardan oluşmaktadır. ÖSS sorularının %57'si alt düzey iken %43'ü üst düzey sorulardan oluşmaktadır. Eroğlu (2013) 6, 7, 8. sınıf Türkçe çalışma kitabında yer alan dil bilgisi soruları ile öğretmen kılavuz kitabında yer alan kazanımları YBT doğrultusunda analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre soruların %60'ı alt düzey sorulardan oluşmaktadır. %40'ı ise üst düzey sorulardır. Kılavuz kitaptaki kazanımların %54'ü alt düzey %56'sı da üst düzey bilişsel basamaklara yönelik olduğu belirlenmiştir. Güven (2014) 6, 7, 8. sınıf fen ve teknoloji ders kitabında yer alan soruları YBT'ye göre analiz etmiştir. Analiz sonucunda soruların çoğunlukla alt düzey bilişsel becerilere hitap ettiği belirlenmiştir. Mevcut çalışmada elde edilen sonuçlarda da soruların %42'sinden fazlası ilk iki basamağa hitap etmesi benzer sonuçlara ulaşıldığını göstermekte ve bu araştırma sonuçlarının dikkate alınarak ders

kitaplarında yer alan soruların yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Avşar (2017) 2006-2015 Türkçe Öğretim Programlarındaki fiilleri YBT doğrultusunda karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Buna göre fiillerin uygulama basamağında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu durum üst düzey bilişsel basamaklara yönelik az düzeyde beceriye yer verildiğini göstermektedir. Oktay (2015) Yabancılar Türkçe Öğretimine yönelik hazırlanan ders kitaplarındaki metin altı soruları YBT doğrultusunda analiz etmiştir. Analiz sonucunda oluşturulan soruların ağırlıklı olarak temel düzeyde olduğu belirlenmiştir. Mevcut araştırmada elde edilen sonuçlar ile yapılan benzer araştırma sonuçları bir arada değerlendirildiğinde genel olarak farklı alanlarda ve Türkçe ders kitaplarında yer alan soruların ağırlıklı olarak temel bilişsel düzeye hitap eden sorular olduğu belirlenmiştir. Çağımızda bilginin yerini becerinin alması, var olan bilgilerin zihinsel süzgeçten geçirilerek var olan problemlerin üstesinden gelmede kullanılması ancak üst düzey zihinsel yetiler ile mümkün olmaktadır. Ders kitaplarının eğitim-öğretimde yoğun bir şekilde kullanılması, temel eğitim araçları arasında yer almasından dolayı niteliğinin yüksek olması eğitimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve eğitim bilimlerinde üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine hizmet edecek farklı bilimsel verilerin dikkate alınarak mevcut ders kitaplarında yer alan metin altı sorularının yeniden düzenlenmesi ve öğrencinin fiziksel ve zihinsel olarak daha aktif olacağı koşulların oluşturulması gerekmektedir.

Kaynaklar

AKYOL Merve, KARACAN SONDUK Şükran, TAŞKAPI Aysun, (2019), *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı 9 Ders Kitabı*, Ankara: Öğün Yayınları.

AVŞAR, Gözde, (2017), 2006 ve 2015 Türkçe Öğretim Programlarında Kullanılan Fiillerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Sınıflandırılması. Yüksek Lisans Tezi, BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BÜMEN, Nilay, (2006), “Program geliştirmede bir dönüm noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi”, *Eğitim ve Bilim*, 32(42): 3-14.

COŞAR, Yeşim, (2011), İlköğretim Altıncı Sınıf Matematik Dersi Çalışma Kitabındaki Soruların Kapsam Geçerlik ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Süreç Boyutuna Göre Analizi. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

DEMİREL, Özcan, (2011), *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Öğretme Sanatı*. 18. bs. Ankara: Pegem Akademi.

EROĞLU, Duygu, (2013), 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Dil Bilgisi Soruları ve Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

GÜVEN, Çağrı, (2014), 6, 7, 8. Sınıflar Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programındaki Soruların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi, Yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

KARAKUŞ, Neslihan, Özcan, Suna, (2019), “5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Revize Bloom Taksonomisi Doğrultusunda İncelenmesi”, *VI. Sosyal Bilimler Kongresi*. 12-13 Aralık, 121

KOÇ, Gürcü, Demirel, Melek, (2004), “Davranışçılıktan Yapılandırmacılığa: Eğitimde yeni bir paradigma”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27): 174-180.

KOÇ, Hakan, SÖNMEZ, Ömer Faruk, ÇİFTÇİ, Taner, (2013), “Öss, Ygs ve Lys Sınavlarındaki Coğrafya Sorularının Bloom Taksonomisi Bilişsel Alan Düzeyi Açısından Analizi”, *Karadeniz Araştırmaları*, 9(6): 257-275.

MEB. (2006), *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.

OKTAY, Müzeyyen Rengin, (2015), Yabancılarla Türkçe öğretimi Ders Kitaplarındaki Metin Altı Sorularının Bloom Taksonomisindeki Bilişsel Düzeyler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖKCÜ, Murat, AKGÜL, Savaş, (2020), “A Comparative Analysis of the Reading Comprehension Levels and Reading Attitude Skills of Gifted and Nongifted Fifth Grade Students”, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2): 442-457.

SALLABAS, Muhammed Eyyüp, ÖZCAN, Suna, (2020), “Analysis of the Critical Reading and Comprehension Skills of Gifted and Normally Developed Students”, *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(1): 265-283.

SARAR KUZU, Tülay, (2013), “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Altı Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki Hatırlama ve Anlama Bilişsel Düzeyleri Açısından İncelenmesi”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37(1): 58-76.

YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan, (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 10. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The main element that plays a role in shaping the educational process is the programs prepared in accordance with the educational policies of the states. Within the framework of these education and training programs, national education systems are being shaped. The value attributed to man today required the reorganization of educational systems. In this direction, the behaviorist approach has been changed from a constructivist approach to education in the Turkish education system. Along with the transition to a constructivist education system, the learner-centered approach has been replaced by a learner-centered approach. Thus, skill-based trainings have started to dominate the programs due to the fact that knowledge has been replaced mainly by skills today. Along with this situation, emphasis has been placed on the teaching of skills such as critical thinking, creative thinking, metacognitive thinking, problem solving, which are among the high-dec thinking skills.

Among the dec frequently used teaching materials in education are printed books. The nature of these printed books is directly proportional to the qualities of the questions they contain. Because among the main features of the teaching process are the dec, content, process, questions that determine the criteria of the product. Through the questions, the shortcomings of the student are determined, the status of meeting the needs of the teaching is revealed.

Considering the purpose of the research and the problem situation, it was decided to conduct a case study, which is one of the qualitative research methods for analyzing the dec obtained.

9 Of the textbooks prepared to determine the need in education and to further the achievements of their students.the fact that the subtext questions in the classroom Turkish Language and Literature Textbook meet the high-level thinking skills of students has been the starting point of this research. Because the questions that reveal high-level thinking skills and reveal an interrogative structure for their development are also important for the development of students' native languages. Hence 9.it has been decided to analyze the subtext questions under the reading texts contained in the class Turkish Language and Literature textbook according to the Updated Bloom Taxonomy.

9. In accordance with the Revised Bloom Taxonomy of Research. The text contained in the Textbook of Turkish Language and Literature of the class is examined in six questions. As a result of the examination, there are 57 recall, 56 comprehension, 41 practice, 50 analysis, 43 evaluation, 1 creation-level question. Considering the question distributions obtained in accordance with the revised Bloom Taxonomy, it can be stated that the distribution on a unit basis is not at an average value. From a general framework, considering all the subtext questions in the book, it seems that only one question is included at the creation level. It is seen that the stages of remembering, understanding, applying, analyzing, evaluating are included in the number of questions that are close to each other throughout the book. Considering the number of questions and the level of questions according to the distribution of the entire book and the unit, it can be stated that a random understanding prevails and that it is important to systematize this situation in order to present a better learning material.

You be the judge of a better education to the students higher-order thinking skills with questions that stimulate highlighting, at the same time when the student asked the question, students are able to create their own questions in order to be qualified to go to the configuration of the basic education requirement. The fact that only one question is included at the creation level also shows that there is actually a deficit in activating the targeted higher-level thinking skills. In this study, a total of 248 questions were included in the mentioned educational material. The randomness of the distribution of these questions may adversely affect the quality of teaching during practice. It is important to take into account the basic principles of education and the Revised Bloom Taxonomy, to make arrangements for the elimination of this deficiency. As a result of this research, 9. A total of 248 in the textbook for the class of Turkish language and literature texts given in the question, and composed mainly at the level of basic knowledge and comprehension questions these questions just a question on the level of creating for these reasons, as explained in this course the students should be reorganized in a way that suits today's needs and material that can be said.

Turkish deciphering the results obtained in the current study and similar research results together, it was determined that the questions in different fields and in Turkish textbooks in general are questions that mainly address the basic cognitive level. In our age, knowledge is replaced by skill, and the use of existing information in overcoming existing problems by passing it through a mental filter is possible only with high-level mental abilities. The intensive use of textbooks in education and training, the high dec of their quality due to the fact that they are among the basic educational tools, directly affects the quality of education. Therefore, taking into account the Updated Bloom Taxonomy and different scientific data that will serve to develop high-level thinking skills in educational sciences, it is necessary to rearrange the subtext questions contained in existing textbooks and create conditions under which the student will be more physically and mentally active.

